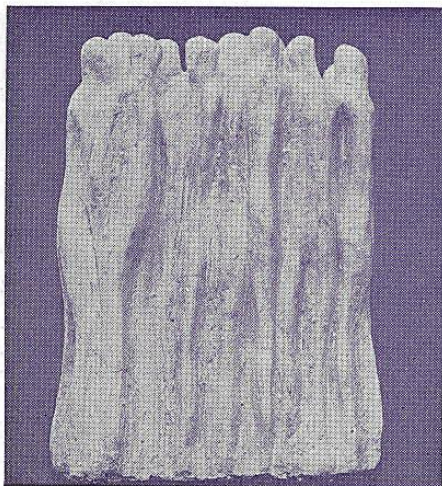


KINESKI IDEOGRAM I GRAFIČKA POEZIJA

Kineski ideogram je pogodan za grafičku poeziju i za grafičke igre uopšte. Ako pođemo od toga da je kineski ideogram jedan slog i jedna reč ili deo reči u isti mah, možemo da zamislimo koliko mogućnosti kombinovanja postoje.

Palindrom, na primer, jeste grupa reči, koja se može čitati s leva na desno ili s desna na levo, zadržavajući isto značenje, što je tako reći nemoguće naći u srpskohrvatskom jeziku. Postoji samo mali broj rečenica, kao što je »Ana voli Milovana«, koje se mogu čitati u oba pravca, mada treba za čitanje ove rečenice u drugom pravcu promeniti mesto prostorā između reči da ne bismo dobili »anavoliM ilov anA«. A kineski jezik je, zapravo, pogodan za palindrome zato što svaki ideogram i, dakle, svaki značenjski slog služi kao autonomna celina koja se može pomerati u rečenici: na kineskom jeziku se mogu koristiti ne samo pravci čitanja s leva na desno ili s desna na levo, nego i pravci odozgo na dole i odozdo na gore. Postoje višedimenzionalni tekstovi, takozvane »pesme-blokovi« ili »pesme-lavirinti«, čiji pravac i čije kretanje čitanja mogu opet imati grafički oblik nekog novog ideograma. Postoje i tekstovi koji se mogu čitati u svim pravcima. Raspoređivanjem raznih delova, odnosno *ključeva* raznih ideograma mogu se stvarati svakakve zabavne »igre« ili zagonetke koje dolaze do izražaja samo ako su napisane ili zamišljene kao takve, jer izgovorene, liče najčešće na sasvim običnu rečenicu. Međutim, ako su te »igre« grafički zamišljene, otkrivamo njihov tajanstveni smisao.

Kinezi vole da se šale, govoreći reči koje imaju drugi smisao kad su napisane. U Kini postoje samo oko sto prezimena, većinom jednosložnih. Kad se neko predstavlja, postoji uvek mogućnost grafičke konfuzije, jer jedan slog ima uvek po nekoliko grafija. Zato, za svako prezime postoji konvencionalni opis u kome su nabrojani grafički elementi koji ulaze



我	moje
姓	prezime
李	»Li«
木	drvo
子	sin
李	Li

To znači da je prezime 李 »Li« sastavljeno iz dvaju elemenata: 木 (»drvo«) i 子 (»sin«); ima, inače, šesnaest grafija za »Li« u Kini, ali je 李 najčešća. Prevedena, ta bi rečenica ovako glasila: »Moje prezime je Li, Li kao drvo i sin«. Ovakav će opis biti dovoljan svakom Kinezu.

Postoje malo komplikovanije »igre«, distisi u kojima se upotrebljavaju osnovni ideogrami i njihove složenice. Takvi distisi se obrazuju prema ovoj shemi:

u sastav ideograma tog prezimena. Ako bude neko putovao po Kini i ako bude tamo slučajno sreo Kineza koji se zove »Li«, a to je vrlo često prezime u Kini, taj će mu Kinez verovatno ovako opisati svoje prezime:

A B š AB V G VG
i
D Đ š DĐ E Ž EŽ

Svako slovo ove sheme (A, B, V, G, D, Đ, E, Ž) predstavlja osnovne ideograme, a složenice (AB, VG, DĐ, EŽ) složene ideograme. Ideogram š, koji nema veze sa ostalima, služi tome da bi stih imao sedam slogova (sedmerac je najfrekventniji stih u kineskoj poeziji i jedan znak je u isti mah i jedan slog) i da bi sakrio igru, bar nekoliko trenutaka, jer, dok čitamo š, zaboravljamo da je AB sastavljen iz A i B.

Evo na primer ovaj distih:

Drvoseća sreće putnika i reče mu:

A	此	Ovo
B	木	drvo
š	是	biti
AB	柴	gorivo
V	山	planina
G	山	planina
VG	出	proizvoditi

To znači: »Ovo drvo gorivo je, sve planine (ga) proizvode«.

Kao što se vidi, igra je u tome što se ideogram 柴 (»gorivo«) sastoji od 此 (»ovo«) i 木 (»drvo«), što se ne može odmah uočiti, naročito kad se ovaj stih govori, jer ideogram 是 (»biti«) privremeno krije igru, prekidajući pažnju. Dalje, u istom stihu, imamo ideogram 出 (»proizvoditi«), koji se sastoji od 山 (»planina«) jedan iznad drugog. A ponavljanje 山 山 (»planina planina«) znači jednostavno »sve planine« ili »svaka planina«. Naravno, ako putnik ne shvata grafički ovaj stih, igra ne postoji. Zato on odgovara drvoseći, da bi mu pokazao da je i on pismen:

D	因	Pošto
Đ	火	vatra
š	成	davati
DĐ	火因	dim
E	夕	veče
Ž	夕	veče
EŽ	夕夕	mного

To znači: »Pošto vatra daje dim, ima (ga) mnogo svake večeri«.

Kao u prvom stihu, ideogram DĐ se sastoji od D i Đ, drugim rečima ideogram 火因 (»dim«) se sastoji od 因 (»pošto«) i 火 (»vatra«). Ideogram 成 (»davati«) krije igru, da se drvoseća ne seti odmah o čemu se radi. 夕 (»mного«) je složenica od 夕 (»veče«). A ponavljanje 夕夕 (»veče veče«) dolazi umesto zamenice »svako«, koja se na kineskom izražava ponavljanjem. Isto tako imamo 天 天 (»dan dan«) u značenju »svaki dan«, od 天 (»dan«).

Ovim je, pomoću sedamnaest ideograma, rezimirana tehnika kineske grafičke poezije. Mogućnosti izražavanja i kombinovanja su, u stvari, mnogo veće, jer kinesko pismo raspolaze sa oko pedeset hiljada ideograma.